Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2017. gada 13. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lauksaimniecība – Ģenētiski modificēti pārtikas produkti un dzīvnieku barība – Ārkārtas pasākumi – Valsts pasākums ar mērķi aizliegt ģenētiski modificētās kukurūzas MON 810 kultivēšanu – Pasākuma turpmāka piemērošana vai pagarināšana – Regula (EK) Nr. 1829/2003 – 34. pants – Regula (EK) Nr. 178/2002 – 53. un 54. pants – Piemērošanas nosacījumi – Piesardzības princips

Lieta C-111/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale di Udine* (Udīnes rajona tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 10. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 24. februārī, kriminālprocesā pret

Giorgio Fidenato,

Leandro Taboga,

Luciano Taboga.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] (referents), tiesneši M. Vilars [*M. Vilaras*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerāladvokāts M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretārs R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 9. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *G. Fidenato*, kā arī *Leandro* un *Luciano Taboga* vārdā – *F. Longo*, *avvocato*,

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *P. Gentili*, *avvocato dello Stato*,

– Grieķijas valdības vārdā – *G. Kanellopoulos* un *D. Ntourntoureka*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Zadra*, kā arī *K. Herbout-Borczak* un *C. Valero*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2017. gada 30. marta tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regulas (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV 2003, L 268, 1. lpp.) 34. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV 2002, L 31, 1. lpp.), 53. un 54. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts pret *Giorgio Fidenato*, kā arī *Leandro* un *Luciano Taboga* uzsāktajā krimināprocesā, kurā viņiem tiek pārmesta ģenētiski modificētās kukurūzas šķirnes MON 810 kultivēšana, pārkāpjot valsts tiesisko regulējumu, ar ko šī kultivēšana ir aizliegta.

Atbilstošās tiesību normas

Regula Nr. 1829/2003

3 Regulas Nr. 1829/2003 preambulas 1.–3. apsvērums ir izteikti šādā redakcijā:

"(1) Nekaitīgas un veselīgas pārtikas un barības brīva aprite ir būtisks iekšējā tirgus aspekts, kas ievērojami uzlabo iedzīvotāju veselību un labklājību, un viņu sociālās un ekonomiskās intereses.

(2) Īstenojot Kopienas politiku, jānodrošina augsts cilvēku dzīvības un veselības aizsardzības līmenis.

(3) Lai aizsargātu cilvēku un dzīvnieku veselību, pārtikai un barībai, kas sastāv no ģenētiski modificētiem organismiem, satur tos vai ražotas no tiem [..], pirms laišanas Kopienas tirgū jāveic drošības novērtēšana, izmantojot Kopienas procedūras."

4 Saskaņā ar šīs regulas 1. panta a) un b) punktu tās mērķis ir saskaņā ar Regulā Nr. 178/2002 noteiktajiem vispārējiem principiem sniegt pamatu, lai varētu nodrošināt cilvēka dzīvības un veselības, dzīvnieku veselības un labturības, vides un patērētāju interešu augsta līmeņa aizsardzību saistībā ar ģenētiski modificētu pārtiku un barību, tajā pašā laikā nodrošinot iekšējā tirgus efektīvu darbību, kā arī noteikt Kopienas procedūras atļauju izsniegšanai un uzraudzībai attiecībā uz ģenētiski modificētu pārtiku un barību.

5 Minētās regulas 34. pantā "Ārkārtas pasākumi" ir noteikts:

"Ja ir skaidrs, ka produkti, kas apstiprināti ar šo regulu vai saskaņā ar to, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi, [..] veic pasākumus saskaņā ar procedūrām, kas paredzētas Regulas [..] Nr. 178/2002 53. un 54. pantā."

Regula Nr. 178/2002

6 Regulas Nr. 178/2002 preambulas 20. un 21. apsvērums ir izteikti šādā redakcijā:

"(20) Lai nodrošinātu veselības aizsardzību Kopienā, tiek īstenots piesardzības princips, tādējādi radot šķēršļus pārtikas vai barības brīvai apritei. Tāpēc jāpieņem vienots pamats minētā principa īstenošanai visā Kopienā.

(21) Minētajos īpašajos apstākļos, kad pastāv risks dzīvībai vai veselībai, tomēr nav zinātniski pamatotas pārliecības, piesardzības princips nodrošina mehānismu, ar ko noteikt riska pārvaldības pasākumus vai citas darbības, ar kurām nodrošina augsto veselības aizsardzības līmeni, kas paredzēts Kopienā."

7 Saskaņā ar šīs regulas 6. pantu:

"1. Lai sasniegtu vispārīgo mērķi, proti, cilvēku veselības un dzīvības augsta līmeņa aizsardzību, pārtikas aprites tiesību aktu pamatā ir riska analīze, izņemot gadījumus, kad tas neatbilst apstākļiem vai konkrētā pasākuma iedabai.

2. Riska novērtēšanu pamato ar pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem un veic neatkarīgi, objektīvi un pārredzami.

3. Lai sasniegtu pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgos mērķus, kas noteikti 5. pantā, veicot riska pārvaldību, ņem vērā riska novērtēšanas rezultātus, un jo īpaši [Eiropas Pārtikas nekaitīguma] iestādes atzinumus, citus faktorus, kas attiecas uz konkrēto jautājumu, un 7. panta 1. punktā noteiktajos apstākļos – piesardzības principu."

8 Minētās regulas 7. pantā "Piesardzības princips" ir noteikts:

"1. Īpašos apstākļos, kad, novērtējot pieejamo informāciju, identificēta iespējama kaitīga ietekme uz veselību, bet nav zinātniskas pārliecības, var pieņemt riska pārvaldības pagaidu pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu Kopienas izraudzīto augsto veselības aizsardzības līmeni, līdz saņem turpmāku zinātnisko informāciju par pilnīgāku riska novērtējumu.

2. Pasākumi, kas pieņemti, pamatojoties uz 1. punktu, ir proporcionāli un ierobežo tirdzniecību ne vairāk, kā vajadzīgs, lai sasniegtu Kopienas izraudzīto augsto veselības aizsardzības līmeni, ņemot vērā tehnisko un ekonomisko iespējamību un citus faktorus, ko uzskata par atbilstīgiem attiecīgajā jautājumā. Minētos pasākumus pārskata saprātīgā laikā, kas atkarīgs no tā, kāda ir identificētā riska dzīvībai vai veselībai iedaba, un tās zinātniskās informācijas veida, kura vajadzīga, lai gūtu lielāku zinātnisku pārliecību un veiktu pilnīgāku riska novērtējumu."

9 Regulas Nr. 178/2002 53. pants "Ārkārtas pasākumi attiecībā uz pārtiku un barību, kuras izcelsme ir Kopienā vai kura importēta no kādas trešās valsts" ir formulēts šādi:

"1. Ja ir acīmredzams, ka pārtika vai barība, kuras izcelsme ir Kopienā vai kura importēta no kādas trešās valsts, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi un ka šo risku nevar apmierinoši novērst ar attiecīgās dalībvalsts vai dalībvalstu veiktajiem pasākumiem, tad Komisija saskaņā ar 58. panta 2. punktā noteikto procedūru pēc savas ierosmes vai pēc kādas dalībvalsts pieprasījuma atkarībā no situācijas nopietnības tūlīt pieņem vienu vai vairākus šādus pasākumus:

a) attiecībā uz Kopienas izcelsmes pārtiku vai barību:
   i) aptur attiecīgās pārtikas laišanu tirgū vai lietošanu;
   ii) aptur attiecīgās barības laišanu tirgū vai izmantošanu;
   iii) izstrādā īpašus nosacījumus attiecībā uz konkrēto pārtiku vai barību;
   iv) pieņem jebkurus citus atbilstīgus pagaidu pasākumus;

b) attiecībā uz pārtiku vai barību, kas importēta no kādas trešās valsts:
   i) aptur konkrētās pārtikas vai barības importu no visas attiecīgās trešās valsts vai no tās daļas un attiecīgā gadījumā no tranzīta trešās valsts;
   ii) izstrādā īpašus nosacījumus attiecībā uz konkrēto pārtiku vai barību no visas attiecīgās trešās valsts vai no tās daļas;
   iii) pieņem jebkurus citus atbilstīgus pagaidu pasākumus.

2. Tomēr ārkārtas gadījumos Komisija, apspriedusies ar attiecīgo(-ām) dalībvalsti(-īm) un informējusi pārējās dalībvalstis, var uz laiku pieņemt 1. punktā minētos pasākumus.

[..]."

10 Šīs regulas 54. pantā "Citi ārkārtas pasākumi" ir paredzēts:

"1. Ja dalībvalsts oficiāli informē Komisiju par vajadzību veikt ārkārtas pasākumus, bet Komisija nav pieņēmusi lēmumu saskaņā ar 53. pantu, tad minētā dalībvalsts var pieņemt pagaidu aizsargpasākumus. Tādā gadījumā tā tūlīt informē pārējās dalībvalstis un Komisiju.

2. Komisija 10 darba dienu laikā iesniedz jautājumu izskatīšanai [Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgajai komitejai] [..], lai pagarinātu, grozītu vai atceltu valsts pagaidu aizsardzības pasākumus.

3. Dalībvalsts piemēro valsts pagaidu aizsardzības pasākumus, līdz tiek pieņemti Kopienas pasākumi."

11 Saskaņā ar minētās regulas 58. panta 1. punktu:

"Komisijai palīdz Pastāvīgā Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības komiteja [..], kurā ir dalībvalstu pārstāvji un kuru vada Komisijas pārstāvis. [Šo] komiteju organizē nodaļās, kas risina visus būtiskos jautājumus."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

12 Ar 1998. gada 22. aprīļa lēmumu par ģenētiski modificētas kukurūzas (*Zea mays L.* līnija MON 810) laišanu tirgū saskaņā ar Padomes Direktīvu 90/220/EEK (OV 1998, L 131, 32. lpp.) Komisija atļāva kukurūzas MON 810 laišanu tirgū.

13 2013. gada 11. aprīlī Itālijas valdība lūdza Komisiju saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 53. pantā noteikto procedūru veikt Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētos ārkārtas pasākumus, lai aizliegtu šīs kukurūzas kultivēšanu. Savas prasības pamatošanai šī valdība iesniedza *Consiglio per la ricerca e la sperimentazione in agricoltura* (Lauksaimniecības pētījumu un eksperimentu padome, Itālija) (*CRA*) un *Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale* (Augstākais vides aizsardzības un pētniecības institūts, Itālija) (*ISPRA*) sagatavotus zinātniskus pētījumus.

14 Ar 2013. gada 17. maiju datētajā atbildē Komisija norādīja, ka pēc tai iesniegto faktu iepriekšējas izvērtēšanas tā uzskata, ka steidzama vajadzība veikt pasākumus atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 53. un 54. pantam nav konstatēta.

15 Tomēr, lai veiktu šīs dalībvalsts norādīto zinātnisko faktu dziļāku analīzi, Komisija 2013. gada 29. maijā lūdza Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi novērtēt šos pierādījumus līdz 2013. gada septembra beigām.

16 Itālijas valdība ar 2013. gada 12. jūlija *decreto Adozione delle misure d'urgenza ai sensi dell'art. 54 del regolamento (CE) no 178/2002, concernente la coltivazione di varietà di mais geneticamente modificato MON 810* (Dekrēts par ārkārtas pasākumu Regulas (EK) Nr. 178/2002 54. panta izpratnē noteikšanu attiecībā uz ģenētiski modificētās kukurūzas šķirnes MON 810 kultivēšanu; 2013. gada 10. augusta *GURI* Nr. 187) ģenētiski modificētās kukurūzas šķirnes MON 810 kultivēšanu aizliedza.

17 2013. gada 24. septembrī Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde sniedza Atzinumu Nr. 3371, kurā izklāstīts, ka darba grupa ģenētiski modificēto organismu (turpmāk tekstā – "ĢMO") jautājumos Itālijas valdības iesniegtajos dokumentos ārkārtas pasākumu attiecībā uz kukurūzu MON 810

pamatošanai nav konstatējusi jaunus zinātniskus pierādījumus, kas attaisnotu pieprasītos ārkārtas pasākumus. Līdz ar to šī grupa uzskatīja, ka tās iepriekšējie secinājumi par riska novērtējumu attiecībā uz kukurūzu MON 810 joprojām ir piemērojami.

18 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, kā arī no Komisijas tiesas sēdē sniegtajiem precizējumiem izriet, ka pēdējā minētā informēja Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgo komiteju par to, ka Itālijas valdība ir paziņojusi par pagaidu aizsardzības pasākumiem, ko tā veikusi, tomēr nav Komisijai iesniegusi lēmuma projektu valsts pagaidu aizsardzības pasākumu pagarināšanai, grozīšanai vai atcelšanai atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 54. panta 2. punktam.

19 Šādā kontekstā pret *G. Fidenato*, kā arī *Leandro* un *Luciano Taboga* tika uzsākts kriminālprocess *Tribunale di Udine* (Udīnes rajona tiesa, Itālija) par ģenētiski modificētas kukurūzas šķirnes, proti, šķirnes MON 810, kultivēšanu konkrēti nenoteiktā datumā, pārkāpjot valsts tiesisko regulējumu, ar kuru tā ir aizliegta.

20 *Tribunale di Udine* (Udīnes rajona tiesa) pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis precīzi nenoteiktā datumā attiecībā uz konkrētajām personām izdeva notiesājošu rīkojumu.

21 Pēdējie minētie šo rīkojumu pārsūdzēja, atsaucoties uz valsts tiesiskā regulējuma, pamatojoties uz kuru tas tika izdots, prettiesiskumu, jo ar šo tiesisko regulējumu esot pārkāpts Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, kā arī Regulas Nr. 178/2002 53. un 54. pants.

22 Šajos apstākļos *Tribunale di Udine* (Udīnes rajona tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai saskaņā ar [Regulas] Nr. 178/2002 54. [panta] 1. punktu Komisijai ir pienākums, ja kāda dalībvalsts to pieprasa, veikt ārkārtas pasākumus saskaņā ar [Regulas] Nr. 178/2002 53. [pantu], pat ja Komisija vērtē, ka attiecībā uz noteiktiem pārtikas produktiem vai lopbarību nav iemeslu aizdomām par smagu un acīmredzamu risku cilvēku un dzīvnieku veselībai vai videi?

2) Vai tad, ja Komisija paziņo prasītājai dalībvalstij savu vērtējumu, kas ir pretējs šīs dalībvalsts prasībai, – vērtējumu, kurā konceptuāli nav atbalstīta vajadzība veikt ārkārtas pasākumus, – un šāda iemesla dēļ tā neveic šīs dalībvalsts prasītos ārkārtas pasākumus saskaņā ar [Regulas] Nr. 1829/2003 34. [pantu], prasītājai dalībvalstij ir atļauts saskaņā ar [Regulas] Nr. 178/2002 [53. pantu] veikt provizoriskus ārkārtas pasākumus?

3) Vai ar piesardzības principu saistītie apsvērumi, kas pārsniedz smaga un acīmredzama riska cilvēku vai dzīvnieku veselībai vai videi kāda pārtikas produkta vai lopbarības izmantošanā parametrus, var pamatot, ka kāda dalībvalsts veic provizoriskus ārkārtas pasākumus saskaņā ar [Regulas] Nr. 1829/2003 34. [pantu]?

4) Ja ir skaidrs un acīmredzams, ka Eiropas Komisija ir vērtējusi, ka nav būtisku nosacījumu ārkārtas pasākumu veikšanai attiecībā uz kādu pārtikas produktu vai lopbarību, un šo vērtējumu pēc tam ir apstiprinājis Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes zinātniskais atzinums, un minētie vērtējumi ir rakstveidā nosūtīti prasītājai dalībvalstij, vai dalībvalsts var turpināt uzturēt spēkā savus provizoriskos ārkārtas pasākumus un/vai atjaunot tādu provizorisko ārkārtas pasākumu spēkā esamību, ja ir beidzies pagaidu periods, uz kuru tie tika noteikti?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

23 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 53. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka Komisijai ir pienākums noteikt ārkārtas pasākumus pēdējā minētā panta izpratnē, ja dalībvalsts atbilstoši pēdējās minētās regulas 54. panta 1. punktam to oficiāli informē par vajadzību veikt šādus pasākumus, lai gan nav acīmredzams, ka produkts, kas ir apstiprināts ar Regulu Nr. 1829/2003 vai saskaņā ar to, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi.

24 Abu regulu – Nr. 1829/2003 un Nr. 178/2002 – mērķis ir it īpaši attiecībā uz pārtiku nodrošināt augstu cilvēku veselības un patērētāju interešu aizsardzības līmeni, vienlaikus rūpējoties par iekšējā tirgus efektīvu darbību.

25 Tādējādi, kā izriet no Regulas Nr. 1829/2003 preambulas 1. apsvēruma, lai gan nekaitīgas un veselīgas pārtikas un barības brīva aprite ir būtisks iekšējā tirgus aspekts, dalībvalsts Savienības tiesībās tieši paredzētos gadījumos var noteikt saskaņā ar Regulu Nr. 1829/2003 apstiprinātu un, piemērojot Padomes 2002. gada 13. jūnija Direktīvu 2002/53/EK par lauksaimniecības augu sugu šķirņu kopējo katalogu (OV 2002, L 193, 1. lpp.), kopējā katalogā iekļautu ĢMO aizliegumu vai kultivēšanas ierobežojumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. septembris, *Pioneer Hi Bred Italia*, C-36/11, EU:C:2012:534, 63. un 70. punkts).

26 Šo izņēmumu virknē ir ietverti it īpaši pasākumi, kas tiek veikti, piemērojot Regulas Nr. 1829/2003 34. pantu.

27 Kā izriet no Regulas Nr. 1829/2003 34. panta formulējuma, ja ir skaidrs, ka produkti, kas apstiprināti ar šo regulu vai saskaņā ar to, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi, tiek veikti pasākumi saskaņā ar procedūrām, kas paredzētas Regulas Nr. 178/2002 53. un 54. pantā. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 178/2002 53. pants attiecas uz ārkārtas pasākumiem, ko var veikt Komisija, bet, ja šos pasākumus nosaka dalībvalstis, uz to attiecas šīs regulas 54. pants.

28 Līdz ar to, ja nav konstatēts, ka produkts, kas apstiprināts ar Regulu Nr. 1829/2003 vai saskaņā ar to, pavisam acīmredzami var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi, Komisijai, piemērojot šīs regulas 34. pantu, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 53. pantu, nav pienākuma veikt ārkārtas pasākumus šo pantu izpratnē.

29 Apstāklis, ka šādu pasākumu noteikšanu ir pieprasījusi dalībvalsts, nekādi neietekmē novērtējuma brīvību, kas šajā ziņā ir Komisijai.

30 No visu iepriekš minēto apsvērumu viedokļa uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 53. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka Komisijai nav pienākuma noteikt ārkārtas pasākumus pēdējā minētā panta izpratnē, kad dalībvalsts atbilstoši pēdējās minētās regulas 54. panta 1. punktam to oficiāli informē par vajadzību veikt šādus pasākumus, ja nav acīmredzams, ka produkts, kas ir apstiprināts ar Regulu Nr. 1829/2003 vai saskaņā ar to, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi.

Par otro un ceturto prejudiciālo jautājumu

31 Ar otro un ceturto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 54. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts pēc tam, kad tā ir Komisiju oficiāli informējusi par vajadzību veikt ārkārtas pasākumus, un ja Komisija nav veikusi nekādus pasākumus atbilstoši Regulas

Nr. 178/2002 53. pantam, var, pirmkārt, veikt šādus pasākumus valsts līmenī un, otrkārt, turpināt tos piemērot vai pagarināt, līdz Komisija nav atbilstoši šīs pēdējās minētās regulas 54. panta 2. punktam pieņēmusi lēmumu, nosakot pienākumu tos pagarināt, grozīt vai atcelt.

32 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar Regulas Nr. 1829/2003 34. pantu dalībvalstij ir atļauts noteikt ārkārtas pasākumus saskaņā ar šo pantu ar nosacījumu, ka papildus minētajā pantā aprakstītajiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem tiek ievēroti Regulas Nr. 178/2002 54. pantā aprakstītie procesuālie nosacījumi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 8. septembris, *Monsanto* u.c., no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553, 66.–69. punkts).

33 Saskaņā ar šīs regulas 54. panta 1. punktu, ja dalībvalsts oficiāli informē Komisiju par vajadzību veikt ārkārtas pasākumus, bet Komisija nav pieņēmusi lēmumu saskaņā ar minētās regulas 53. pantu, minētā dalībvalsts var veikt pagaidu aizsardzības pasākumus.

34 Procesuālie nosacījumi ir precizēti šī 54. panta 1. punktā, kurā dalībvalstīm tiek noteikts pienākums, pirmkārt, "oficiāli" informēt Komisiju par nepieciešamību veikt ārkārtas pasākumus un, otrkārt, ja Komisija nav veikusi nekādus pasākumus atbilstoši [Regulas Nr. 178/2002] 53. pantam, "tūlīt" informēt Komisiju un pārējās dalībvalstis par veiktajiem valsts pagaidu aizsardzības pasākumiem. Tādējādi, ievērojot attiecīgās dalībvalsts rīcības ārkārtas raksturu un Regulā Nr. 1829/2003 izvirzīto mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, Regulas Nr. 178/2002 54. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir noteikts pienākums tajā paredzēto Komisijas informēšanu ārkārtas gadījumos veikt vēlākais vienlaikus ar attiecīgās dalībvalsts īstenoto ārkārtas pasākumu noteikšanu (spriedums, 2011. gada 8. septembris, *Monsanto* u.c., no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553, 73. punkts).

35 Regulas Nr. 178/2002 54. panta 3. punktā turklāt ir paredzēts, ka dalībvalstu noteikto ārkārtas pasākumu piemērošana var tikt turpināta, līdz tiek noteikti Eiropas Savienības pasākumi.

36 Šajā pantā ietvertā norāde uz pasākumu piemērošanas turpināšanu ir jāsaprot tā, ka tā attiecas arī uz minēto pasākumu pagarināšanu, ja tie ir noteikti uz laiku. Pirmkārt, no šīs regulas neizriet, ka Savienības likumdevēja nodoms būtu bijis ierobežot līdzekļus, ar kuriem attiecīgajai dalībvalstij ir atļauts paturēt spēkā noteiktos pasākumus, un, otrkārt, pretēja interpretācija varētu traucēt kontrolēt to risku cilvēku un dzīvnieku veselībai vai videi, ko var radīt pārtika vai barība, kuras izcelsme ir Kopienā vai kura ir importēta no kādas trešās valsts.

37 Tomēr, kā Tiesa ir uzsvērusi 2011. gada 8. septembra sprieduma *Monsanto* u.c. (no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553) 78. punktā, ievērojot Regulā Nr. 1829/2003 ietvertās sistēmas uzbūvi un tās mērķi novērst mākslīgas atšķirības attiecībā uz nopietna riska uzņemšanos, nopietna un acīmredzama riska novērtēšana un pārvaldība galu galā ir vienīgi Komisijas un Eiropas Savienības Padomes kompetencē, un to pārbauda Savienības tiesa.

38 No minētā izriet, ka Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā minēto ārkārtas pasākumu noteikšanas un īstenošanas dalībvalstīs stadijā, kamēr šajā ziņā nav pieņemts nekāds lēmums Savienības līmenī, valsts tiesu, kurām ir lūgts pārbaudīt šādu valsts pasākumu likumību, kompetencē ir veikt šo pasākumu likumības novērtējumu no materiāltiesisko nosacījumu, kas paredzēti šajā pantā, un procesuālo nosacījumu, kas izriet no Regulas Nr. 178/2002 54. panta, viedokļa, turklāt Savienības tiesību vienveidību var nodrošināt Tiesa prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, jo, ja valsts tiesa šaubās par Savienības tiesību normas interpretāciju, tā saskaņā ar LESD 267. panta otro un trešo daļu var vai tai ir pienākums uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu (spriedums, 2011. gada 8. septembris, *Monsanto* u.c., no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553, 79. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

39 Šajā ziņā ir jānorāda, ka no rakstveida apsvērumiem, ko Tiesai ir iesniegusi Komisija, izriet, ka pretēji Regulas Nr. 178/2002 54. panta 2. punktā izvirzītajām prasībām nav pieņemts nekāds lēmums Savienības līmenī, lai minēto valsts pagaidu aizsardzības pasākumu pagarinātu, grozītu vai atceltu.

40 Tomēr no šīs tiesību normas izriet, ka Komisija 10 darba dienu laikā iesniedz jautājumu izskatīšanai ar šīs regulas 58. panta 1. punktu izveidotajai Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgajai komitejai atbilstoši minētās regulas 58. panta 2. punktā paredzētajai procedūrai, lai pagarinātu, grozītu vai atceltu valsts pagaidu aizsardzības pasākumus.

41 Savukārt, ja Komisija ir iesniegsi jautājumu izskatīšanai Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgajai komitejai un Savienības līmenī ir ticis pieņemts lēmums, šādā lēmumā ietvertais faktiskais un tiesiskais vērtējums attiecībā uz šo gadījumu atbilstoši LESD 288. pantam ir saistošs visām dalībvalsts, kas ir šāda lēmuma adresāte, iestādēm, tostarp tās tiesām, kam ir jāvērtē valsts līmenī noteikto pasākumu likumība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 8. septembris, *Monsanto* u.c., no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553, 80. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

42 No visu iepriekš minēto apsvērumu viedokļa uz otro un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 54. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts pēc tam, kad tā ir Komisiju oficiāli informējusi par vajadzību veikt ārkārtas pasākumus, un ja Komisija nav veikusi nevienu pasākumu atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 53. pantam, var, pirmkārt, veikt šādus pasākumus valsts līmenī un, otrkārt, turpināt tos piemērot vai pagarināt, līdz Komisija nav atbilstoši šīs pēdējās minētās regulas 54. panta 2. punktam pieņēmusi lēmumu, nosakot pienākumu tos pagarināt, grozīt vai atcelt.

Par trešo jautājumu

43 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar piesardzības principu, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm tiek piešķirtas tiesības atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 54. pantam noteikt pagaidu ārkārtas pasākumus, pamatojoties vienīgi uz šo principu, lai gan nav izpildīti Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētie nosacījumi.

44 Šajā ziņā ir jānorāda, ka ar Regulas Nr. 178/2002 7. pantā ir definēts piesardzības princips pārtikas aprites tiesību aktu jomā. Šī panta 1. punktā ir paredzēts, ka īpašos apstākļos, kad, novērtējot pieejamo informāciju, ir identificēta iespējama kaitīga ietekme uz veselību, bet nav zinātniskas pārliecības, var pieņemt riska pārvaldības pagaidu pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu Savienības izraudzīto augsto veselības aizsardzības līmeni, līdz tiek saņemta turpmāka zinātniskā informācija par pilnīgāku riska novērtējumu.

45 Savukārt Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā, kā tika atgādināts šī sprieduma 27. punktā, ir aprakstīti nosacījumi, atbilstoši kuriem attiecībā uz produktiem, kas ir apstiprināti ar šo regulu vai saskaņā ar to, var tikt veikti ārkārtas pasākumi, tādējādi precīzi definējot šo pasākumu noteikšanai izvirzīto prasību līmeni.

46 Lai gan, kā ir norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 78. punktā, piesardzības princips, kā tas ir aprakstīts Regulas Nr. 178/2002 7. pantā, ir pārtikas aprites tiesību vispārīgs princips, Savienības likumdevējs Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā ir paredzējis konkrētu noteikumu ārkārtas pasākumu noteikšanai atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 53. un 54. pantā minētajām procedūrām.

47 Ir taisnība, kā Tiesa ir norādījusi 2011. gada 8. septembra sprieduma *Monsanto* u.c. (no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553) 71. punktā, ka Regulas Nr. 178/2002 54. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi, kuriem ir pakārtota ārkārtas pasākumu noteikšana, ir jāinterpretē, ievērojot it īpaši piesardzības principu, lai nodrošinātu augstu cilvēku dzīvības un veselības aizsardzības līmeni, vienlaikus rūpējoties par to, lai tiktu nodrošināta nekaitīgas un veselīgas pārtikas un barības brīva aprite, kas ir būtisks iekšējā tirgus aspekts.

48 Tomēr šis princips nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas ļautu neievērot vai grozīt Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētās tiesību normas, it īpaši padarot tās mazāk stingras.

49 Šajā ziņā ir jāuzsver, kā tika atgādināts šī sprieduma 38. punktā, ka valsts tiesu, kurām ir lūgts pārbaudīt šīs regulas 34. pantā minēto pasākumu likumību, kompetencē ir veikt šo pasākumu likumības novērtējumu no šajā pantā paredzēto materiāltiesisko nosacījumu un Regulas Nr. 178/2002 54. pantā izvirzīto procesuālo nosacījumu viedokļa.

50 Turklāt ir jākonstatē, kā būtībā ir norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 68. punktā, ka uz riska pārvaldības pagaidu pasākumiem, kas var tikt noteikti, pamatojoties uz piesardzības principu, un ārkārtas pasākumiem, kas tiek veikti, piemērojot Regulas Nr. 1829/2003 34. pantu, neattiecas viens un tas pats režīms. No Regulas Nr. 178/2002 7. panta izriet, ka šo pagaidu pasākumu noteikšana ir pakārtota nosacījumam, ka, novērtējot pieejamo informāciju, ir konstatēta iespējama kaitīga ietekme uz veselību, bet nav zinātniskas pārliecības. Turpretim Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā ārkārtas pasākumu veikšana tiek pieļauta, ja "ir skaidrs", ka produkts, kas ir apstiprināts ar šo regulu, var radīt "nopietnu" risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi.

51 Šajā ziņā Tiesa 2011. gada 8. septembra sprieduma *Monsanto* u.c. (no C-58/10 līdz C-68/10, EU:C:2011:553) 76. un 77. punktā atzina, ka formulējumi "ir skaidrs" un "nopietnu risku" Regulas Nr. 1829/2003 34. panta izpratnē ir jāsaprot tā, ka tie norāda uz nozīmīgu risku, kas acīmredzami rada draudus cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi. Šis risks ir jākonstatē, pamatojoties uz jauniem elementiem, kas ir balstīti uz ticamiem zinātniskiem datiem. Saskaņā ar šo 34. pantu veiktos aizsardzības pasākumus nevar pārliecinoši pamatot ar tīri hipotētisku riska tuvošanos, balstoties uz vēl nepārbaudītiem vienkāršiem zinātniskiem pieņēmumiem. Tieši otrādi – šādi aizsardzības pasākumi, neņemot vērā to pagaidu raksturu un pat ja tie ir preventīvi, var tikt veikti tikai tad, ja tie ir pamatoti ar risku novērtējumu, kas ir pēc iespējas pilnīgs, ievērojot atsevišķā gadījuma konkrētos apstākļus, kuri norāda uz nepieciešamību šos pasākumus veikt.

52 Turklāt, kā ir norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 74.–76. punktā, ir jāpiemin, ka, lai izprastu atšķirību starp Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā, no vienas puses, un Regulas Nr. 178/2002 7. pantā, no otras puses, prasīto riska līmeni, ir jāņem vērā šo tiesību normu procesuālā īstenošana, proti, tas, ka Regulas Nr. 1829/2003 34. pants tiek piemērots attiecībā uz produktiem, kas ir apstiprināti ar šo regulu, bet Regulas Nr. 178/2002 7. pants – attiecībā uz visu pārtikas aprites tiesību aktu jomu, tostarp attiecībā uz produktiem, kuriem atļauju izsniegšanas procedūra nekad nav tikusi piemērota.

53 Tādējādi, lai novērstu, ka ar Regulas Nr. 178/2002 7. pantu tiek pazemināts Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā ietvertajā noteikumā prasītais pārliecības līmenis ārkārtas pasākumu noteikšanai, šāda autonoma piesardzības principa piemērošana, kā tā ir aprakstīta Regulas Nr. 178/2002 7. pantā, lai gan nav izpildīti Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētie materiāltiesiskie nosacījumi šajā pēdējā minētajā pantā paredzēto ārkārtas pasākumu noteikšanai, nevar tikt pieļauta.

54 No visu iepriekš minēto apsvērumu viedokļa uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar piesardzības principu, kā tas ir aprakstīts Regulas Nr. 178/2002 7. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm netiek piešķirtas tiesības atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 54. pantam noteikt pagaidu ārkārtas pasākumus, pamatojoties vienīgi uz šo principu, lai gan nav izpildīti Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētie materiāltiesiskie nosacījumi.

Par tiesāšanās izdevumiem

55 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nosprież:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regulas (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību 34. pants, skatot to kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu, 53. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka Komisijai nav pienākuma noteikt ārkārtas pasākumus pēdējā minētā panta izpratnē, kad dalībvalsts atbilstoši pēdējās minētās regulas 54. panta 1. punktam to oficiāli informē par vajadzību veikt šādus pasākumus, ja nav acīmredzams, ka produkts, kas ir apstiprināts ar Regulu Nr. 1829/2003 vai saskaņā ar to, var radīt nopietnu risku cilvēku veselībai, dzīvnieku veselībai vai videi;**

2) **Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar Regulas Nr. 178/2002 54. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts pēc tam, kad tā ir Eiropas Komisiju oficiāli informējusi par vajadzību veikt ārkārtas pasākumus, un ja Komisija nav veikusi nekādus pasākumus atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 53. pantam, var, pirmkārt, veikt šādus pasākumus valsts līmenī un, otrkārt, turpināt tos piemērot vai pagarināt, līdz Komisija nav atbilstoši šīs pēdējās minētās regulas 54. panta 2. punktam pieņēmusi lēmumu, nosakot pienākumu tos pagarināt, grozīt vai atcelt;**

3) **Regulas Nr. 1829/2003 34. pants, skatot to kopsakarā ar piesardzības principu, kā tas ir aprakstīts Regulas Nr. 178/2002 7. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm netiek piešķirtas tiesības atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 54. pantam noteikt pagaidu ārkārtas pasākumus, pamatojoties vienīgi uz šo principu, lai gan nav izpildīti Regulas Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētie materiāltiesiskie nosacījumi.**

[Paraksti]